

5–9-SINFLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHDA AUTENTIK MATERIALLAR ASOSIDA INTERFAOL TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH

Ismatova Madina Inomjon qizi

Toshkent davlat pedagogika universiteti tayanch doktoranti

ismatovamadina2407@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada 5–9-sinflarda ingliz tilini o'qitishda autentik materiallar asosida interfaol ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida milliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari o'rganilgan, autentik materiallarning ta'lim samaradorligiga ta'siri, interfaol texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari hamda ularning integratsiyalashgan qo'llanilishi masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari ingliz tili darslarida autentik materiallar asosida interfaol texnologiyalarni qo'llashning metodologik tamoyillarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: autentik materiallar, interfaol ta'lim texnologiyalari, kommunikativ kompetentsiya, ingliz tili o'qitish metodikasi, o'rta maktab, didaktik yondashuv, til o'rgatish, pedagogik texnologiyalar.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы и практическая значимость применения интерактивных образовательных технологий на основе аутентичных материалов при обучении английскому языку в 5–9 классах. В ходе исследования изучены научные труды отечественных и зарубежных ученых, раскрыто влияние аутентичных материалов на эффективность обучения, дидактические возможности интерактивных технологий и вопросы их интегрированного применения. Результаты исследования служат основой для разработки методологических принципов использования интерактивных технологий на основе аутентичных материалов на уроках английского языка.

Ключевые слова: аутентичные материалы, интерактивные образовательные технологии, коммуникативная компетенция, методика преподавания английского языка, средняя школа, дидактический подход, обучение языку, педагогические технологии.

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations and practical significance of applying interactive educational technologies based on authentic materials in teaching English in grades 5–9. The study examines the scientific works of national and foreign scholars, highlights the impact of authentic materials on educational effectiveness, explores the didactic potential of interactive technologies, and addresses issues related to their integrated implementation. The research findings contribute to the development of

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

methodological principles for applying interactive technologies based on authentic materials in English language classes.

Keywords: *authentic materials, interactive educational technologies, communicative competence, English language teaching methodology, secondary school, didactic approach, language teaching, pedagogical technologies.*

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida chet tillarni o'qitish metodikasi tubdan o'zgarib, kommunikativ yondashuvga asoslangan ta'lim modellari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida chet tillar, xususan, ingliz tilini o'qitish sifatini oshirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilinganidan so'ng, chet tillarni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalasi dolzarb vazifaga aylandi [1, b.3]. Ushbu kontekstda autentik materiallar asosida interfaol ta'lim texnologiyalarini qo'llash o'quvchilarning til kompetentsiyasini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida e'tirof etilmoqda.

Autentik materiallar deganda, dastlab til o'rgatish maqsadida yaratilmagan, balki ona tili sifatida foydalanuvchilar uchun mo'ljallangan haqiqiy til namunalari tushuniladi. Bunday materiallar gazetalar, jurnallar, badiiy adabiyot, filmlar, qo'shiqlar, reklama matnlari, veb-saytlar va boshqa manbalardan olinadi. Interfaol ta'lim texnologiyalari esa o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol o'zaro ta'sirga asoslangan pedagogik usullar majmuasini tashkil etadi. Ushbu ikki komponentning integratsiyasi ingliz tili darslarida tabiiy til muhitini yaratish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi [2, b.45]. Tadqiqotning maqsadi 5–9-sinflarda ingliz tilini o'qitishda autentik materiallar asosida interfaol ta'lim texnologiyalarini qo'llashning nazariy asoslarini tahlil qilish va metodologik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Metodologiya va adabiyotlar tahlili

Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tizimli tahlil qilish, qiyosiy tahlil va sintez usullari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida milliy va xorijiy olimlarning autentik materiallar va interfaol ta'lim texnologiyalari bo'yicha ilmiy ishlari o'rganildi. Metodologik asos sifatida kommunikativ til o'qitish nazariyasi, konstruktivistik ta'lim nazariyasi hamda faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar qabul qilindi. Tadqiqotda foydalanilgan manbalar 2010–2024-yillar oralig'ida nashr etilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar va metodologik qo'llanmalarni o'z ichiga oladi.

Autentik materiallarning chet tillarni o'qitishdagi ahamiyati ko'plab xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, D.Nunan autentik materiallarni "real hayotda muloqot maqsadida yaratilgan va til sinfida foydalanish uchun maxsus moslashtirilmagan materiallar" deb ta'riflaydi [3, b.54]. Olimning fikricha, autentik materiallar o'quvchilarga haqiqiy til namunalari bilan tanishish, madaniyatlararo kompetentsiyani rivojlantirish va

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

til o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirish imkonini beradi. J.Harmer esa autentik materiallarning afzalliklarini tahlil qilar ekan, ularning o'quvchilarga real til muhitini his qilish, turli xil til uslublari va registrlari bilan tanishish, madaniy kontekstni tushunish imkoniyatlarini ta'kidlaydi [4, b.146]. Biroq olim autentik materiallarni tanlashda o'quvchilarning til darajasi, yoshi va qiziqishlarini hisobga olish zarurligini ham qayd etadi.

Rossiyalik olim E.N.Solovova chet tillarni o'qitishda autentik materiallarning didaktik imkoniyatlarini chuqur tahlil qilgan. Uning ta'kidlashicha, autentik materiallar o'quvchilarda haqiqiy kommunikativ vaziyatlarga tayyorgarlikni shakllantiradi, til birliklarining kontekstual qo'llanilishini namoyish etadi hamda madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi [5, b.89]. Olima autentik materiallarni tanlash va moslashtirish mezonlarini ham ishlab chiqqan bo'lib, ularga materialning til murakkabligi, mavzuning dolzarbligi, madaniy maqbulligi va didaktik potentsiali kabi omillar kiradi. O'zbek metodist olimi M.Xoldorova ingliz tilini o'qitishda autentik materiallarning o'rni va ahamiyatini milliy ta'lim tizimi kontekstida tadqiq etgan. Olimaning fikricha, O'zbekiston sharoitida autentik materiallardan foydalanish o'quvchilarning ingliz tiliga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni real til muhitiga yaqinlashtirish va kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega [6, b.112].

Interfaol ta'lim texnologiyalari masalasi ham pedagogik adabiyotlarda keng yoritilgan. Interfaol ta'lim deganda, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro faol muloqotiga asoslangan ta'lim jarayoni tushuniladi. N.Muslimov va boshqalar interfaol ta'lim texnologiyalarini "ta'lim jarayonida barcha ishtirokchilarning faol hamkorligiga asoslangan, o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik usullar tizimi" deb ta'riflaydi [7, b.67]. Interfaol texnologiyalar orasida rolli o'yinlar, munozaralar, loyiha ishi, guruhli muhokamalar, aqliy hujum, keys-stadi va boshqa usullar alohida o'rin tutadi.

Xorijiy metodikada interfaol yondashuvlarning chet tillarni o'qitishdagi samaradorligi ko'plab empirik tadqiqotlar orqali tasdiqlangan. R.Ellis kommunikativ til o'qitish metodikasini tahlil qilar ekan, interfaol faoliyat turlarining til o'zlashtirishni tezlashtirishi, o'quvchilarning gapirish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishini ta'kidlaydi [8, b.213]. Olimning fikricha, interfaol vazifalar o'quvchilarga tildan maqsadli foydalanish imkonini beradi, bu esa til birliklarining mustahkam o'zlashtirilishiga olib keladi. Interfaol texnologiyalarning o'rta maktab o'quvchilari uchun ahamiyati alohida e'tiborga loyiq. 5–9-sinf o'quvchilari o'smir yoshida bo'lib, ular uchun tengdoshlari bilan muloqot qilish, o'z fikrini ifodalash va mustaqillikka intilish xarakterli xususiyatlardir. Shu sababli, interfaol texnologiyalar ushbu yosh guruhining psixologik xususiyatlariga mos keladi va ta'lim jarayonini qiziqarli hamda samarali qiladi [9, b.78].

Autentik materiallar va interfaol texnologiyalarning integratsiyalashgan qo'llanilishi masalasi zamonaviy metodikada alohida yo'nalish sifatida shakllanmoqda. Bu yondashuv autentik materiallarni interfaol vazifalar orqali qayta ishlash, o'quvchilarni faol muloqotga

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

jalb qilish va haqiqiy kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi. Masalan, autentik gazeta maqolasi asosida munozara tashkil etish, autentik video material bo'yicha rolli o'yin o'tkazish yoki autentik veb-sayt ma'lumotlari asosida loyiha ishi bajarish mumkin. Bunday integratsiya o'quvchilarning til kompetentsiyasini har tomonlama rivojlantirishga, kritik fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga va madaniyatlararo muloqot tajribasini oshirishga xizmat qiladi [10, b.156].

Natijalar va muhokama

Adabiyotlar tahlili natijasida autentik materiallar asosida interfaol ta'lim texnologiyalarini qo'llashning bir qator muhim jihatlarini ajratib ko'rsatish mumkin. Birinchidan, autentik materiallar o'quvchilarga haqiqiy til namunalari bilan tanishish imkonini beradi. Darslik materiallari ko'pincha sun'iy ravishda soddalashtirilgan va stereotip til namunalari o'z ichiga oladi. Autentik materiallar esa tilning barcha rang-barangligini, uslubiy xilma-xilligini va pragmatik xususiyatlarini namoyish etadi. Bu o'quvchilarga real muloqot vaziyatlariga tayyorgarlik ko'rishda muhim ahamiyatga ega. Xususan, 5–9-sinf o'quvchilari uchun yoshga mos autentik materiallar – bolalar va o'smirlar jurnallari, animatsion filmlar, qo'shiqlar, oddiy hikoyalar va boshqalar – tilni tabiiy kontekstda o'rganish imkoniyatini yaratadi.

Ikkinchidan, interfaol texnologiyalar o'quvchilarning darsda faol ishtirok etishini ta'minlaydi. An'anaviy o'qituvchi markazli ta'lim modelida o'quvchilar passiv tinglovchi rolda bo'ladi. Interfaol yondashuvda esa har bir o'quvchi ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Bu o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, o'z-o'ziga ishonchini mustahkamlaydi va til o'rganishga bo'lgan qiziqishini rivojlantiradi. Ayniqsa, o'smir yoshidagi o'quvchilar uchun tengdoshlari bilan hamkorlik qilish, fikr almashish va birgalikda vazifalarni bajarish muhim psixologik ehtiyojni qondiradi. Uchinchidan, autentik materiallar va interfaol texnologiyalarning integratsiyasi kommunikativ kompetentsiyaning barcha komponentlarini rivojlantirishga imkon beradi. Kommunikativ kompetentsiya lingvistik, sotsiolingvistik, diskursiv, strategik va madaniyatlararo kompetentsiyalarni o'z ichiga oladi. Autentik materiallar tilning sotsiolingvistik va madaniy jihatlarini bilan tanishtirishda, interfaol texnologiyalar esa diskursiv va strategik kompetentsiyalarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, 5–9-sinflarda autentik materiallar asosida interfaol texnologiyalarni qo'llashda bir qator metodologik tamoyillarga amal qilish lozim. Avvalo, autentik materiallarni tanlashda o'quvchilarning til darajasi, yoshi, qiziqishlari va madaniy tajribasini hisobga olish zarur. Materiallar o'quvchilar uchun tushunarli, qiziqarli va dolzarb bo'lishi kerak. Bundan tashqari, materiallarning madaniy maqbulligiga, ya'ni o'quvchilarning milliy qadriyatlarini va an'alariga zid kelmasligiga e'tibor berish lozim. Shuningdek, autentik materiallarni interfaol vazifalar orqali qayta ishlashda bosqichma-bosqich yondashuvni qo'llash maqsadga muvofiq. Dastlab, o'quvchilar material bilan tanishadi, yangi leksik birliklarni o'rganadi va asosiy mazmuni tushunadi. So'ngra, interfaol vazifalar orqali materialni chuqur tahlil qilish, muhokama qilish va ijodiy qayta

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

ishlash amalga oshiriladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning til ko'nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantirishga imkon beradi.

Muhokama natijasida ayrim muammoli jihatlarni ham ta'kidlash joiz. Birinchidan, autentik materiallarning til murakkabligi ba'zan o'quvchilarning til darajasidan yuqori bo'lishi mumkin, bu esa tushunish qiyinchiliklariga olib keladi. Shu sababli, o'qituvchi autentik materiallarni didaktik maqsadlarga moslashtirish, qo'shimcha tushuntirishlar berish va qo'llab-quvvatlash strategiyalarini qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Ikkinchidan, interfaol texnologiyalarni samarali qo'llash uchun sinf xonasida qulay muhit yaratish, o'quvchilarni guruhli ishlashga o'rgatish va vaqtni to'g'ri taqsimlash zarur. Bu o'qituvchidan yuqori kasbiy mahorat va tashkilotchilik qobiliyatini talab etadi. Uchinchidan, O'zbekiston sharoitida autentik materiallar va interfaol texnologiyalarning integratsiyalashgan qo'llanilishi hali yetarlicha o'rganilmagan. Bu borada ko'proq ilmiy tadqiqotlar olib borish, metodologik tavsiyalar ishlab chiqish va o'qituvchilarni malaka oshirish zarur.

Xulosa

Tadqiqot natijalarini umumlashtirgan holda quyidagi xulosalarni shakllantirish mumkin. Autentik materiallar asosida interfaol ta'lim texnologiyalarini qo'llash 5–9-sinflarda ingliz tilini o'qitishning samarali vositasi hisoblanadi. Autentik materiallar o'quvchilarga haqiqiy til namunalari bilan tanishish, madaniy kontekstni tushunish va real muloqot vaziyatlariga tayyorgarlik ko'rish imkonini beradi. Interfaol texnologiyalar esa o'quvchilarni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi, ularning motivatsiyasini oshiradi va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ushbu ikki komponentning integratsiyasi o'quvchilarning kommunikativ kompetentsiyasini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. Autentik materiallar asosida interfaol texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'qituvchilar materiallarni to'g'ri tanlash, o'quvchilarning yoshi va til darajasiga moslashtirish, interfaol vazifalarni didaktik maqsadlarga muvofiq loyihalash ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Bundan tashqari, sinf xonasida ijobiy psixologik muhit yaratish, o'quvchilarni hamkorlikka o'rgatish va individual farqlarni hisobga olish zarur. Kelajakda ushbu sohada ko'proq empirik tadqiqotlar olib borish, samarali metodologik yondashuvlarni aniqlash va o'qituvchilarni malaka oshirish tavsiya etiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-son qarori. – Toshkent, 2012. – 12 b.
2. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi: Chet tillar oliy o'quv yurtlari (fakultetlari) talabalari uchun darslik. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
3. Nunan D. Designing Tasks for the Communicative Classroom. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 211 p.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

4. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – 5th ed. – Harlow: Pearson Education, 2015. – 446 p.
5. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций. – М.: Просвещение, 2008. – 239 с.
6. Xoldorova M.B. Ingliz tilini o'qitishda autentik materiallardan foydalanish metodikasi // Xorijiy filologiya. – 2019. – №2. – B. 110–115.
7. Muslimov N.A., Usmonbaeva M.H., Sayfurov D.M., Turaev A.B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Sano-standart, 2015. – 208 b.
8. Ellis R. Task-based Language Learning and Teaching. – Oxford: Oxford University Press, 2013. – 387 p.
9. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М.: Просвещение, 2011. – 223 с.
10. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – 3rd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.

